

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 371/09-35

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 27. januára 2010 v senáte zloženom z predsedníčky Marianny Mochnáčovej a zo sudcov Petra Brňáka a Milana Ľalíka v konaní o sťažnosti Ing. P. Č. a V. Č., obaja bytom S., zastúpených advokátom JUDr. J. V., Č., vo veci namietaného porušenia ich základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Čadca v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 424/1997 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Ing. P. Č. a V. Č. na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Čadca v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 424/1997 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Čadca p r i k a z u j e v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 424/1997 konať bez zbytočných prietáhov.

3. Ing. P. Č. a V. Č. priznáva finančné zadost'učinenie každému v sume po 3 000 € (slovom tritisíc eur), ktoré je Okresný súd Čadca im p o v i n n ý zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Čadca je p o v i n n ý uhradiť Ing. P. Č. a V. Č. trovy právneho zastúpenia v sume 474,42 € (slovom štyristosedemdesiatštyri eur a štyridsaťdva centov) na účet ich právneho zástupcu JUDr. J. V., Č., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 5. októbra 2009 doručená s'ťažnosť Ing. P. Č. a V. Č., obaja bytom S. (ďalej len „s'ťažovatelia“), zastúpených advokátom JUDr. J. V., Č., ktorou namietajú porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Čadca (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 424/1997.

Z obsahu s'ťažnosti vyplýva, že na okresnom súde od 26. júna 1997 prebieha konanie o určenie hraníc medzi parcelami a práva prechodu, kde sú s'ťažovatelia navrhovateľmi. Vec je okresným súdom vedená pod sp. zn. 10 C 424/1997.

Podľa názoru s'ťažovateľov okresný súd v predmetnej veci svojou nečinnosťou spôsobil, že predmetné konanie nie je ku dňu podania s'ťažnosti, t. j. k 5. októbru 2009, skončené, čím porušil ich základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

S'ťažovatelia podali 21. júla 2009 predsedovi okresného súdu na priet'ahy v konaní s'ťažnosť, ktorú predseda okresného súdu uznal za opodstatnenú.

Sťažovatelia v tejto súvislosti žiadajú, aby ústavný súd deklaroval porušenie ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, prikázal okresnému súdu, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 424/1997 konal bez zbytočných prietáhov, priznal im finančné zadost'učinenie v sume 10 000 € a trovy právneho zastupovania v konaní pred ústavným súdom.

Ústavný súd sťažnosť predbežne prerokoval a uznesením č. k. I. ÚS 371/09-25 z 25. novembra 2009 ju prijal na ďalšie konanie.

Na výzvu ústavného súdu účastníci konania oznámili, že súhlasia s prerokovaním veci bez ústneho pojednávania. Ústavný súd preto využil možnosť podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a upustil od ústneho pojednávania, lebo vzhľadom na charakter veci, kde je rozhodujúci prehľad spisu, nemožno od neho očakávať ďalšie objasnenie veci.

Na základe výzvy ústavného súdu sa podpredseda okresného súdu vyjadril k sťažnosti prípisom doručeným ústavnému súdu 28. decembra 2009, v ktorom okrem iného uviedol:

„Vec napadla na tunajší súd dňa 26. 6. 1997. Ide o vec skutkovo a právne náročnú. Vo veci bolo vytýčených množstvo termínov. Často sa ospravedlnili právnici zástupcovia navrhovateľov i odporcov či už z dôvodu kolízie pojednávania alebo z dôvodu PN.

Vo veci bolo potrebné vykonať ohliadku na mieste samom (dvakrát) a nariadiť znalecké dokazovanie. Následne boli robené dva kontrolné znalecké posudky.

Vo veci boli podané odvolania voči rozhodnutiam, a preto bolo potrebné spis zaslať na Krajský súd v Žiline.

Po preštudovaní spisového materiálu 10C 424/1997 som zistil prietahy v konaní.“

Právny zástupca sťažovateľov svoju možnosť vyjadriť sa k prípisu predsedu okresného súdu nevyužil.

Zo súdneho spisu okresného súdu sp. zn. 10 C 424/1997 ústavný súd zistil priebeh a stav konania. Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania, ktorá presahuje 12 rokov, nepovažuje za potrebné priebeh konania podrobne popisovať.

II.

Ústavný súd podľa čl. 127 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovatelia sa sťažnosťou domáhali vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 424/1997.

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov (II. ÚS 61/98, IV. ÚS 59/03) a tento účel možno dosiahnuť až právoplatným rozhodnutím. Nepostačuje, že štátny orgán vo veci koná (II. ÚS 157/02, I. ÚS 76/03).

K vytvoreniu stavu právnej istoty preto dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu (I. ÚS 10/98, III. ÚS 127/03). Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil so žiadosťou na súd (IV. ÚS 195/02).

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou zohľadnil tri základné kritéria, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha preskúmavanej veci (napr. I. ÚS 3/00, II. ÚS 813/00).

Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj sťažnosť sťažovateľov.

1. Pokiaľ ide o kritérium zložitosť veci, ústavný súd konštatuje, že spory o určenie hraníc medzi parcelami a práva prechodu tvoria bežnú súčasť rozhodovacej agendy všeobecných súdov. Aj napriek tomu s prihliadnutím na obsah predmetného spisu okresného súdu možno vec po právnej aj skutkovej stránke hodnotiť ako zložitejšiu.

2. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval existenciu zbytočných priet'ahov v napadnutom konaní, bolo správanie sťažovateľov. Z analýzy zapožičaného súdneho spisu okresného súdu vyplýva záver, že v určitej miere sa aj sťažovatelia, resp. ich právny zástupca podieľali na spomalení priebehu konania.

Sťažovatelia spolu s podaním žaloby nezaplatili súdny poplatok a uhradili ho až na výzvu súdu. Pojednávanie nariadené na 25. august 1998 muselo byť odročené pre neúčasť sťažovateľov, resp. ich právneho zástupcu z dôvodu čerpania dovolenky na 13. október 1998. Potom, ako právny zástupca odporcov oznámil, že budú rokovať so sťažovateľmi o mimosúdnom riešení sporu, právny zástupca sťažovateľov na výzvu súdu, či k mimosúdnu vyriešeniu došlo, reagoval až po dvoch mesiacoch. Pojednávanie nariadené na 13. máj 1999 muselo byť odročené z dôvodu práceneschopnosti právneho zástupcu sťažovateľov. Účasť na pojednávaní nariadenom na 14. október 1999 ospravedlnil právny zástupca sťažovateľov až v deň, keď sa pojednávanie konalo, a to kolíziou termínov, a sťažovatelia sa na pojednávanie nedostavili bez ospravedlnenia. Pojednávanie nariadené na 26. apríl 2001 muselo byť odročené z dôvodu ospravedlnenia právneho zástupcu

sťažovateľov. Pojednávanie nariadené na 31. máj 2001 bolo zrušené z dôvodu práceneschopnosti sťažovateľa Ing. P. Č.

Ústavný súd konštatuje, že správanie sťažovateľov, resp. ich právneho zástupcu čiastočne ovplyvnilo priebeh napadnutého konania a tieto skutočnosti zohľadnil v súvislosti s rozhodovaním o priznaní finančného zadosťučinenia.

3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu v napadnutej veci, pričom konštatuje, že v konaní okresného súdu sa vyskytli obdobia zbytočných prietahov, ako aj neefektívny a nesústreďený postup.

Ústavný súd zistil, že v priebehu konania došlo k opakovaným krátkodobým prietahom spôsobeným nečinnosťou okresného súdu bez akejkoľvek zákonnej prekážky v týchto obdobiach:

- od 24. apríla 2000, keď znalkyňa predložila dôkazy požadované okresným súdom, až do 28. septembra 2000, keď okresný súd vyzval právneho zástupcu sťažovateľov, aby navrhol dôkazy,

- od 8. februára 2002, keď odporcovia zaplatili súdny poplatok za odvolanie proti čiastočnému rozsudku okresného súdu sp. zn. 10 C 424/1997 z 24. septembra 2001, až do 9. mája 2002, keď bol spis predložený Krajskému súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) na rozhodnutie o odvolaní,

- od 8. januára 2003, keď bol spis pridelený JUDr. B., do 12. mája 2003, keď bola vypravená výzva okresného súdu z 31. marca 2003 účastníkom, aby oznámili ďalšie dôkazy,

- výzva právnemu zástupcovi sťažovateľov, aby zložili preddavok na trovy dôkazov, bola vypracovaná 18. septembra 2003, avšak vypravená bola až 18. novembra 2003,

- uznesenie o nariadení kontrolného znaleckého dokazovania sp. zn. 10 C 424/1997 z 15. januára 2004 bolo vypravené až 4. marca 2004,

- 29. marca 2004 požiadal znalec o zbavenie povinnosti vypracovať znalecký posudok, pričom uznesenie o zbavení znalca podať znalecký posudok bolo vypravené až 3. mája 2004,
- od 11. augusta 2005, keď bolo zaslané vyjadrenie odporcov na vyjadrenie sťažovateľom, do 23. mája 2006, keď bola nariadená ohliadka na mieste samom,
- od 21. novembra 2008, keď bolo doručené odvolanie odporcov, do 10. februára 2009, keď bol spis predložený krajskému súdu na rozhodnutie o odvolaní,
- od 19. augusta 2009, keď znalec požiadal o súhlas na použitie osobného motorového vozidla, do 16. októbra 2009, keď bol tento súhlas daný.

Na základe uvedeného ústavný súd konštatuje, že postup okresného súdu bol v preskúmanom konaní poznamenaný opakovanou bezdôvodnou nečinnosťou.

Vo veci boli vypracované dva znalecké posudky. V oboch prípadoch znalci nedodržali lehotu na vypracovanie znaleckého posudku uloženú súdom, pričom okresný súd neprijal žiadne účinné opatrenia dané mu Občianskym súdnym poriadkom na zjednanie nápravy. V prípade prvého znaleckého posudku, ktorého vypracovanie bolo uložené uznesením sp. zn. 10 C 424/1997 zo 6. októbra 1997, prekročil znalec lehotu stanovenú súdom o viac ako 6 mesiacov, pričom okresný súd pod hrozbou poriadkovej pokuty urgoval znalca až potom, ako bol znalec s vypracovaním znaleckého posudku v omeškaní 5 mesiacov.

Kontrolný znalecký posudok mal znalec vypracovať do 1. októbra 2006. Znalecký posudok bol okresnému súdu doručený až 11. januára 2006, teda takmer 4 mesiace po uplynutí určenej lehoty. Napriek tejto skutočnosti okresný súd neprijal žiadne opatrenie na zjednanie nápravy.

Tolerovanie pasivity znalca ústavný súd hodnotí ako súčasť postupu súdu, ktorý nesmeroval k odstráneniu právnej neistoty sťažovateľov v ich veci, teda taký, ktorý spôsobil zbytočné prietahy v konaní.

Uznesenie okresného súdu o nariadení predbežného opatrenia č. k. 10 C 424/1997-137 z 24. septembra 2001 krajský súd zrušil z dôvodu, že okresný súd nariadil predbežné opatrenie bez toho, aby boli na vydanie takéhoto rozhodnutia splnené predpoklady.

Čiastočný rozsudok okresného súdu č. k. 10 C 424/1997-137 z 24. septembra 2001 krajský súd zrušil pre nepreskúmateľnosť, neúplnosť a nedostatočne zistený skutkový stav.

Rozsudok okresného súdu č. k. 10 C 424/1997-269 z 18. októbra 2006 krajský súd zrušil tiež pre nepreskúmateľnosť.

Uvedený postup okresného možno hodnotiť ako nesústredený a neefektívny. Ústavný súd vzal pri svojom rozhodovaní do úvahy svoju doterajšiu judikatúru, podľa ktorej k zbytočným priet'ahom v súdnom konaní nemusí dochádzať len nekonaním príslušného súdu, ale aj neefektívna a nesústredená činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, ak činnosť štátneho orgánu nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa s'ťažovateľ obrátil na štátny orgán, aby o jeho veci rozhodol (napr. IV. ÚS 152/04, IV. ÚS 302/04, III. ÚS 275/06). Účastník konania má právo dôvodne očakávať, že súd jeho vec správne posúdi a nepôjde cestou omylov.

Vzhľadom na uvedené ústavný súd v súlade s predchádzajúcou judikatúrou konštatuje, že z ústavnoprávneho hľadiska je neakceptovateľné, aby právna neistota s'ťažovateľov v napadnutom konaní nebola odstránená ani po uplynutí viac ako 12 rokov od jeho začatia.

Ústavný súd preto dospel k záveru, že doterajším postupom okresného súdu v označenom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy.

III.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, prípadne prikáže tomu, kto právo porušil, aby vo veci konal. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

V súlade s § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ústavný súd okresnému súdu prikázal, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 424/1997 konal bez zbytočných prieťahov.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje a z akých dôvodov sa ho domáha.

Sťažovatelia žiadajú finančné zadosťučinenie v sume 10 000 €. Uplatňovanú sumu zadosťučinenia odôvodňujú svojou traumou z postupu okresného súdu a tým, že okresný súd svojou nečinnosťou umožňuje odporcom nezákonný postup.

Vzhľadom na okolnosti danej veci ústavný súd dospel k názoru, že len konštatovanie porušenia základného práva na prejednanie veci bez zbytočných prieťahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy nie je dostatočným zadosťučinením pre sťažovateľov. Ústavný súd preto uznal za odôvodnené priznať sťažovateľom aj finančné zadosťučinenie podľa citovaného ustanovenia zákona o ústavnom súde, ktoré podľa zásad spravodlivosti s prihliadnutím na všetky okolnosti zisteného porušenia práv sťažovateľov vrátane správania sťažovateľov počas konania okresného súdu predstavuje sumu 3 000 € každému z nich.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil,

je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia v bode 3.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľov, ktoré im vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátom JUDr. J. V. v sume 474,42 €. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy. Podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) vznikol sťažovateľom nárok na úhradu trov za dva úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia a podanie sťažnosti) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 2, § 13 ods. 2 a § 14 ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky, a to každý úkon po 92,72 € (základná sadzba tarifnej odmeny bola znížená o 20 %, pretože išlo o spoločné úkony pri zastupovaní „dvoch alebo viacerých osôb“, t. j. zo sumy 115,90 € za jeden úkon právnej služby na sumu 92,72 €), t. j. spolu 185,44 €, čo spolu s režijným paušálom 2 x 6,95 € (§ 16 ods. 3 vyhlášky) predstavuje pre jedného sťažovateľa sumu 199,34 €. Vzhľadom na to, že právny zástupca sťažovateľov je platiteľom dane z pridanej hodnoty, k trovám právneho zastúpenia jedného sťažovateľa v sume 199,34 € je potrebné pripočítať daň z pridanej hodnoty 19 % v sume 37,87 €, čo spolu predstavuje trovy právneho zastúpenia jedného sťažovateľa v sume 237,21 €. V prípade dvoch sťažovateľov tvorí úhrada trov právnej služby advokátom celkove sumu 2 x 237,21 €, t. j. spolu 474,42 €.

Trovy konania je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľov (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku).

V zmysle čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou rozhodnutia uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. januára 2010